

İZMİR ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR GRUP MEGARA KÂSESİ BASKI KALIBI

Ayla ÜNLÜ*

Bu makalemizin konusunu İzmir Arkeoloji Müzesi koleksiyonları arasında yer alan ve Helenistik Devre ait olan Megara Kâsesi baskı kalıpları oluşturmaktadır¹. Bu baskı kalıpları müzemize müsadere yoluyla kazandırılmıştır. Bu eserlerin müzeye geliş tarihleri ile buluntu yerleri hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir.

KATALOG

14934 ENVANTER NUMARALI MEGARA BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. İyi korunmuş durumdaki eserin yüksekliği 1,9 cm. uzunluğu 3,9 cm. ve genişliği 1,4 cm. dir. Dikdörtgen şekilli ve konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Yüzeyinde dört kazıma çizgiden oluşan yivler vardır.

14917 ENVANTER NUMARALI MEGARA BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan üretilmiş baskı kalıbı bej renk hamurludur. İyi korunmuş durumdaki eserin yüksekliği 3,1 cm. uzunluğu 4 cm. ve genişliği 1,9 cm. dir. Yaprak biçimli, konik tutamaklı baskı kalıbının bir ucu yuvarlatılmış ve tek kazıma çizgi ile kenarı sınırlandırılmıştır. Orta kısmında dik olarak inen üç kazıma çizgi bulunmaktadır.

14918 ENVANTER NUMARALI MEGARA BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. İyi korunmuş eserin yüksekliği 2,7 cm. uzunluğu 4,9 cm. ve genişliği 2 cm. dir. Yaprak biçimli ve kısa konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Sivri uçlu olup iki kazıma çizgi ile kenarları

sınırlandırılmıştır. Orta kısmından dik olarak inen küçük çizgilerle yaprağın ayası belirtilmiştir.

14904 ENVANTER NUMARALI MEGARA BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış bej renk hamurludur. İyi korunmuş durumdaki baskı kalıbının yüksekliği 1,7 cm. uzunluğu 4,8 cm. ve genişliği 1,7 cm. dir. Yaprak biçimli, konik tutamaktır. Uzunca, ucu sivri, yan kenarları tırtıklı olup yaprağın ortasındaki iki kazıma çizgi yaprağın ayasını oluşturmaktadır.

14919 ENVANTER NUMARALI MEGARA BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. İyi korunmuş durumda olan eserin yüksekliği 2,7 cm. uzunluğu 3 cm. ve genişliği 1 cm. dir. Zeytin yaprağı biçimli ve kısa konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Sivri uçlu, kenarları ve orta çizgisi yivlerle belirtilmiş olup sap kısmı düğümlü izlenimi vermektedir.

14940 ENVANTER NUMARALI MEGARA BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış bej renk hamurludur. İyi korunmuş durumdaki eserin yüksekliği 2,7 cm. uzunluğu 2,3 cm. genişliği ise 1,5 cm. dir. Zeytin yaprağı biçimli ve kısa konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Üç zeytin yaprağı ortasında iki zeytin tanesi mevcuttur. Yaprakların kenarları detaylı işlenmiş olup yapraklar dip kısmında bir boğumla birleştirilmiş durumdadır.

14900 ENVANTER NUMARALI MEGARA BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. Eserin yüksekliği 2,9 cm. ve çapı 2,9 cm. dir. Çiçek rozeti şeklinde ve konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Orta kısmı kabartma olarak yapılmış, yuvarlak tomurcuk kısmı ve onun etrafında yine kabartma olarak sekiz küçük yaprakçık mevcuttur. Kenarlarında sekiz taç yaprak vardır ve yaprakların kenarları kazıma çizgilerle belirtilmiştir. Yapraklardan bir tanesinin ucu kırık ve eksiktir.

14927 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış bej renk hamurludur. Hafif aşınmış durumda olan eserin yüksekliği 2,8 cm. ve genişliği 2,4 cm. dir. Kıvrık bir asma dalının ucunda asılı asma yaprağı ve bir salkım üzümünden oluşan konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Yaprığın damarları ve üzüm taneleri ayrıntılı işlenmiştir.

14967 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. Eserin yüksekliği 2,2 cm. uzunluğu 1,7 cm. ve genişliği 1,2 cm. dir. Küçük noktacıklar biçiminde yapılan üzüm taneciklerinden oluşan, üzüm salkımı şeklinde konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır.

14953 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. İyi korunmuş durumdaki eserin yüksekliği 1,9 cm. uzunluğu 2,3 cm. ve genişliği 1,2 cm. dir. Ağız kenarından yukarı doğru yükselerek bir kıvrım yapıp omuza bağlanan iki kulba sahip, gövde üzeri yivli, ince uzun formulu, yüksek kaideli, krater şeklinde konik tutamaklı baskı kalıbıdır.

14957 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış bej renk hamurludur. Oldukça aşınmış durumda ve ayrıntıları pek belirgin olmayan eserin yüksekliği 1,6 cm. uzunluğu 3,2 cm. ve genişliği 5 mm. dir. Gövdesi gergin, ayakları açılmış, koşar durumda, kısa kuyruklu, köpek şeklinde bir baskı kalıbıdır.

14928 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. Eserin yüksekliği 2,8 cm. uzunluğu 2,3 cm. ve genişliği 1,2 cm. dir. Ön ayakları gergin, arka ayakları kıvrılmış, zıplar durumdaki tavşan şeklinde, konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Uzun, dik kulaklı, kulaklarından biri kırık ve kısa kuyrukludur. Gövde üzerindeki tüyleri muntazam biçimde belirtilmiş durumdadır.

14965 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış bej renk hamurludur. Eserin yüksekliği 1,6 cm. uzunluğu 2,1 cm. ve genişliği 1,2 cm. dir. Griffon şeklinde ve kısa konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Aslan vücutlu, kanatlı ve sıçrar durumdaki grifonun ön ayakları yukarı kalkık durumdadır.

14962 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. Aşınmış durumda olan eserin yüksekliği 1,3 cm. uzunluğu 2,5 cm. ve genişliği 7 mm. dir. Sağ kolu yukarıda, sol kolu aşağıya doğru ve gövdesi hafif sağa eğilmiş durumda, çıplak erkek şeklinde, konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır. Detayları kısmen silikleşmiş durumdadır.

14971 ENVANTER NUMARALI MEGARA
BASKI KALIBI

Pişmiş topraktan yapılmış olan baskı kalıbının hamuru bej renktedir. Eserin yüksekliği 1,7 cm. uzunluğu 1,3 cm. ve genişliği 7 mm. dir. İç içe helezonik dairelerden oluşmuş, konik tutamaklı bir baskı kalıbıdır.

DEĞERLENDİRME

Megara kâseler, Helenistik Dönem'in en önemli seramik gruplarından. M.Ö. 3. yüzyılının başlarından itibaren üretilmeye başlanmış ve Helenistik Dönem boyunca kullanılmıştır. "Kalıplı kâseler" veya "Masa üstü kapları" diye adlandırılan Megara tipi kapların en önemli özelliklerinden birisi tüm dış yüzünün kabartma şeklinde yapılmış çeşitli motiflerle bezeli olmasıdır. Genelde yarım küresel forma sahip olan Megara kâselerin yapımında kullanılan kalıpların üzerine hamur henüz yaşken baskı kalıpları ile bastırılarak bezemeler oluşturulmuştur. Megara kâsesi kalıpları üzerinde kullanılan baskı kalıpları pişmiş topraktan yapılmış olup damga mühürlerini andırmaktadır. Baskı kalıplarının (damga) üzerinde çeşitli geometrik, bitkisel motifler, rozetler ve figürler yer alır. Helenistik Dönemin karakteristik eserlerinden olan Megara kâsesi baskı kalıplarının M.Ö. 3-2. yüzyıllara ait olduğu düşüncesindeyiz.

SUMMARY

The bowls of Megara are very important ceramic groups of Hellenistic Period. Their production began in the BC 3rd centuries and they are used through Hellenistic Period. The impression moulds of Megara were brought to Izmir Archeology Museum by confiscation. There is no clue about their founding places. They are made from fired soil. They seem like a stamp seal. There are various figures badges and floral and geometrical motifs on them. The impression moulds of Megara are the characteristic of Hellenistic Period. We concerned about that they must be belong to the BC 3-2 th. Centuries.

NOTLAR

- * Ayla ÜNLÜ, Arkeolog, İzmir Arkeoloji Müzesi, İzmir/TÜRKİYE
- 1 Bu eserler üzerinde yaptığım çalışmada bana yardımcı olan arkeolog Sayın Halil Hamdi EKİZ'e ve eserlerin resimlerini çeken Sayın Seçil TÖRE'ye teşekkürlerimi sunarım.
 - 2 Anlağan 2000, s.14; Üstüner 1999, s.1-98.
 - 3 Anlağan 2000, s.13.
 - 4 Ekiz-Ünlü 2005, s.55.

KAYNAKÇA

Anlağan, Tanju 2000, Sadberk Hanım Müzesi Kalıplı Kâseler ve Kabartmalı Kaplar, Sadberk Hanım Museum Moldmade Bowls and Related Wares. Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul.

Ekiz, Halil Hamdi-Ayla Ünlü 2005, "İzmir Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan bir Grup Megara Kasesi Baskı Kalıbı ile Megara Kasesi Kalıbı", Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi Yıl: 2005, Sayı: 5, s.51-55.

Richter, Gisela 1979, Yunan Sanatı, (Türkçesi: Beral Madra), Cem Yayınevi, İstanbul.

Üstüner, Ali Cengiz 1999, Antik Yunan Keramik Sanatı, Anka Yayınları: 8, İstanbul.